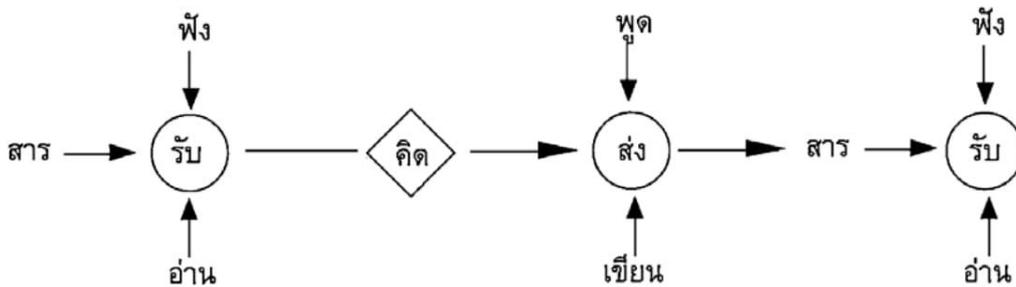

กระบวนการอ่าน

ดนอนวาศ์ ส้ายอดบรรสคคค

(1) กระบวนการอ่าน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์
อันประกอบด้วย การส่งสารและการรับสาร ดังแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมินี้ดูน่าจะเข้าใจง่าย แต่ที่จริง แต่ละขั้นตอนก็มีกระบวนการและองค์ประกอบที่ซับซ้อน แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กัน ดังจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

สาร ตามพจนานุกรม มีความหมายในเรื่องการสื่อสาร ดังนี้

“...ส่วนในของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แก่น เนื้อแท้ ของแข็ง ความแข็งแรง กำลัง ของจำเป็น ของแท้ ส่วนสำคัญหลักข้อใหญ่ใจความ ความหมาย ที่แท้ คำย่อ เรื่องย่อ หนังสือ จดหมาย”¹

“เครื่องหมาย เครื่องแสดงสิ่งหนึ่ง ให้เห็นว่าต่างจากอีกสิ่งหนึ่ง คุณสมบัติ คุณภาพ เครื่องประกอบ.....”²

เทียบได้กับคำในภาษาอังกฤษว่า message และ idea ซึ่งมีคุณสมบัติสำคัญร่วมกัน นั่นคือ “ความหมาย” โดยที่สารอาจจะมีผู้รับและผู้ส่งในรูปลักษณะใดก็ได้ อาจแบ่งสื่อที่ใช้ได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **อวัจนภาษา** คือ ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ คนเราใช้อวัจนภาษากันได้ตั้งแต่ยังเด็กตามสภาพธรรมชาติ ต่อๆ มา ก็เรียนรู้และปรับปรุงวิธีการสื่อสารโดยอวัจนภาษานี้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมและเหมาะสมกับกาลเทศะยิ่งขึ้น ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำนี้แสดงต่อกันได้โดยใช้สีหน้า ท่าทาง อวัยวะต่าง ๆ เช่น มือ แขน เท้า นัยน์ตา ฯลฯ น้ำเสียง ตลอดจนการแต่งกาย แต่งหน้า เป็นต้น ในกระบวนการอ่านซึ่งจะกล่าวในที่นี้ ไม่นับรวมถึงอวัจนภาษา

2. **วัจนภาษา** คือ ภาษาถ้อยคำ หรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสำหรับผู้ส่งกับผู้รับสารเข้าใจกันได้ สัญลักษณ์นั้นอาจเป็นภาษาเขียน ภาพ หรือรหัส ก็ได้

การสื่อสาร การสื่อสารต้องประกอบไปด้วยการรับสาร และการส่งสาร

การส่งสาร ทำได้โดยการฟังและการอ่านเป็นส่วนใหญ่ การสัมผัสหรือการสื่อด้วยจิตเป็นเรื่องนอกเหนือจากการอธิบายในที่นี้

¹ พจนานุกรมไทย, (พิมพ์ครั้งที่ 7 , กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2524), หน้า 972

² เล่มเดียวกัน, หน้า 832

การรับสาร ทำได้โดยการพูดและการเขียนเป็นส่วนใหญ่ ไม่นับการรับสัมผัสและการรับสารทางจิตเช่นกัน

(2) การคิด เป็นกระบวนการทางสมอง ซึ่งสำคัญมากสำหรับการสื่อสารทุกรูปลักษณะ

คำว่า “คิด” มิได้มีความหมายเพียง “คิด” เท่านั้น ถ้าหากดูในพจนานุกรมจะพบว่ามีความหมายได้หลายนัย ดังนี้

“นึก คำนิ่ง ระลึก ดำริ คำนวณ ตรึกตรอง ไตร่ตรอง”¹

การคิดที่มนุษย์ได้รับการศึกษาแล้วควรจะทำ ก็ควรประกอบด้วยการคิด ได้หลายๆ นัยดังคำนิยามนั้น

หากพิจารณาแผนภูมิต่อไป ก็จะเห็นได้ว่า กระบวนการสื่อสารของมนุษย์เป็นกระบวนการต่อเนื่องไปได้เรื่อยๆ สารเดียวกันอาจถูกส่งต่อมานานนับเป็นพันๆ ปีก็ได้ เป็นต้นว่าพระพุทธรูปจะ แต่สารนั้นจะถูกถ่ายทอดมาครบถ้วนอย่างต้นฉบับหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยและอุปสรรคอีกหลายประการ การถ่ายทอดโดยตัวหนังสือ นับเป็นวิธีสื่อสารที่แปรเปลี่ยนรูปแบบและความหมายได้น้อยที่สุด (เว้นแต่มีผู้เจตนาจะเปลี่ยน) แต่การรับสารโดยอ่านหนังสือนั้นก็เป็นที่รับสารที่ยากมากเช่นกัน การเข้าใจกระบวนการการอ่านจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ศึกษาวิชาการทุกแขนง เพราะถ้าหากเข้าใจกระบวนการการอ่านแล้ว ก็อาจนำความรู้ไปฝึกฝนทักษะการอ่านของตนเองให้ดีขึ้น และผู้สอนการอ่านก็ย่อมจะแนะนำผู้เรียนได้ถูกต้องยิ่งขึ้นด้วย

(3) วัสดุการอ่าน

เอกสารนี้จะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องการอ่านวิจนภาษาที่เป็นภาษาเขียน (รวมทั้งภาพด้วย) เท่านั้น ผู้ศึกษาต้องกำหนดรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่ตนจะอ่านเสียก่อน เพราะในกระบวนการที่เรียกว่าการศึกษานั้น ผู้ศึกษาต้องมีจุดมุ่งหมายใหญ่ๆ เสียก่อนว่า “ฉันจะต้องอ่านอะไร?” เช่น นักเรียนต้องอ่านหนังสือเรียน นักร้องต้องอ่านโน้ตเพลง และเนื้อเพลง นักบริหารต้องอ่านหนังสือราชการและบันทึกต่างๆ หรือผู้บริหารก็ควรต้องอ่านฉลากสินค้า เป็นต้น สิ่งที่คุณทั่วไปในฐานะต่างๆ อ่านกัน อาจแยกตามเนื้อหาได้ดังนี้

1. หนังสือเรียน เอกสารทางวิชาการ ตำราต่างๆ หนังสืออ้างอิง และหนังสือหรือเอกสารที่มุ่งให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ผู้อ่านเป็นเรื่องๆ ไป
2. หนังสือบันเทิง ได้แก่ เรื่องที่มุ่งให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน อาจเป็นนิยาย นวนิยาย เรื่องสั้น การ์ตูน บทละคร บทกวี ฯลฯ
3. สารคดี คือ หนังสือประเภทที่มีทั้งเนื้อหาสาระและมีความมุ่งหมายจะให้ผู้อ่านเพลินด้วย อาจเป็นสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ เชิงท่องเที่ยว เชิงชีวประวัติ สารคดีเกี่ยวกับอาชีพ เป็นต้น
4. คำสอนทางศาสนา แนวคิดหรืออธิบายปรัชญา ตลอดจนเสนออุดมคติต่างๆ โดยเน้นให้ผู้อ่านคิดตรอง
5. หนังสือประเภทข่าว หรือเสนอข้อมูลเหตุการณ์ การวิเคราะห์ข่าวและเหตุการณ์ต่างๆ
6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุเทป แผ่นใส ภาพยนตร์ เป็นต้น ที่มี สัญลักษณ์ปรากฏอยู่
7. วัสดุการอ่านที่ใช้ “สื่อสาร” ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยตรง ได้แก่ จดหมาย โทรเลข โทรสาร บันทึกข้อความ หนังสือเวียน ฯลฯ

¹ เสมอเดียวกัน, หน้า 216

8. วัสดุการอ่านในชีวิตประจำวันและวัสดุการอ่านเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ป้าย ประกาศ ปฏิทิน แผ่นปลิว แผ่นพับ (สำหรับโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์) บัตรต่าง ๆ เช่น บัตรประจำตัว บัตรเลือกตั้ง บัตรชมภาพยนตร์ ฯลฯ ฉลากสินค้า เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

วัสดุการอ่านดังกล่าวมาแล้วนั้นอาจปรากฏพบวัตถุได้หลายชนิด ไม่จำเป็นต้องเป็นกระดาษเสมอไป วัตถุที่อาจเป็นวัสดุการอ่านได้ ก็มีตั้งแต่วัตถุที่ได้จากธรรมชาติโดยตรง เช่น ดินเหนียว แผ่นหิน เปลือกไม้ กลิบบดอกไม้ โลหะ แผ่นหนัง วัตถุที่ได้จากการดัดแปลงสิ่งธรรมชาติ หรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ได้แก่ ยางพลาสติก กระดาษ กระเบื้อง แก้ว กระจก ฯลฯ วัสดุการอ่านบางชนิดอาจเกิดจากการตกแต่งธรรมชาติด้วยการประดิษฐ์ เช่น การแต่งสวนเป็นข้อความ การเย็บปักถักร้อยเป็นถ้อยคำ หรือแม้กระทั่งการสลักลงบนร่างกายมนุษย์

การที่ผู้ศึกษาทราบว่าวัสดุการอ่านนั้นมีรูปแบบและเนื้อหาสารพัด รวมทั้งรูปแบบและเนื้อหาที่ปกติเราจะนึกไม่ถึงด้วย ทำให้ผู้ศึกษาตระหนักอยู่เสมอว่า อย่าละเลยสิ่งเล็กน้อย หรือสิ่งแปลกๆ ให้ถือปฏิบัติตามคำกล่าวที่ว่า "อ่านทุกอย่างที่ขวางหน้า" เพื่อจะได้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นมากที่สุด

โลกนี้มีอะไรต่ออะไรมากมายมหาศาลให้เราอ่านก็จริง แต่ทุกคนมีความพร้อมและความสนใจใฝ่ใจที่จะอ่านไม่เท่าเทียมกัน ความต่างกันนี้บางส่วนก็เกิดจากองค์ประกอบที่บุคคลไม่สามารถกำหนดเองได้ แต่บางส่วนก็เกิดจากบุคคลนั้นๆ เอง และองค์ประกอบต่างๆ ที่ว่านี้ บางส่วนก็เป็นปัจจัย คือ ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาสมรรถภาพการอ่านให้ก้าวหน้าไปได้ แต่บางส่วนก็เป็นอุปสรรค คือ หน่วงเหนี่ยวหรือขัดขวางการพัฒนาขึ้น นอกจากนั้นแล้ว องค์ประกอบเดียวกันยังอาจเป็นปัจจัยสำหรับบางคนและกลับกลายเป็นอุปสรรคสำหรับบางคนไปก็ได้ ขึ้นอยู่กับสาเหตุอีกหลายประการ ในที่นี้จะกล่าวถึงแต่หัวข้อขององค์ประกอบนั้นๆ เพียงสังเขป ดังต่อไปนี้

(4) องค์ประกอบที่มีผลต่อการอ่าน (และคิด) ของบุคคล

1. พันธุกรรมและภาวะการณตั้งครรรภ์ของมารดา
2. การเลี้ยงดูและการอบรม
3. สุขภาพทางกายและจิต โภชนาการ
4. สภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
5. สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและวัตถุธรรม
6. การศึกษาและการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ
7. สติปัญญาและวุฒิภาวะ
8. ความถนัด พรสวรรค์ บุคลิกภาพ
9. ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ
10. ประสบการณ์ งานอดิเรก การเดินทาง ผู้คนที่พบปะและคบหา
11. โอกาสและการแสวงหาโอกาส
12. หน้าที่การงาน อาชีพ
13. บรรยากาศและสถานการณ์ขณะรับสาร ฯลฯ

อันที่จริง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ยกขึ้นมาเรียงเรียงไว้นี้ก็ล้วนแต่เป็นปัจจัยบุคคลล่า ของมนุษย์แต่ละคนนั่นเอง ผู้เขียนเอกสารนี้เชื่ออยู่ประการหนึ่งว่า ในโลกของการอ่าน ทุกคนเสมอภาคกัน ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลจะทำตนให้เป็นนักอ่านเสมอภาคกับคนอื่น ๆ หรือไม่เท่านั้น ความเสมอภาคที่ว่านี้มิได้แปลว่า มีวัสดุการอ่านเท่าๆ กัน

แต่หมายความว่าในวันหนึ่งๆ เราแสวงหาอะไรต่ออะไรมาอ่านให้เต็มทีหรือไม่ และอ่านแล้วก็ได้ “สาร” เต็มที่ด้วยหรือไม่ เพราะบางคนอ่านอะไรต่ออะไรมากมาย แต่ล้นแล้วไร้สาระ นำไปใช้ประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นก็ไม่ได้ แต่บางคนอ่านต่อเมื่อเลือกสรรแล้วเท่านั้น เมื่ออ่านแล้วเข้าอกเข้าใจสารเป็นอย่างดี สามารถนำสิ่งที่อ่านไปก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้มากน้อยตามแต่กรณี “ความเสมอภาค” ในที่นี้จึงหมายถึงการเป็นนักอ่าน “เต็มขั้น” ไม่ว่าองค์ประกอบของชีวิตเราจะบกพร่องข้อใดไปบ้างก็ตาม

(5) ความเสมอภาคในการอ่านจะเกิดขึ้นได้ด้วยการเข้าใจกระบวนการอ่านอย่างถูกต้องและไม่สร้างอุปสรรคแก่ตนเอง

ข้อแนะนำสำหรับการกำจัดอุปสรรคในการอ่าน มีดังนี้ คือ

1. ตระหนักว่าการอ่านเป็นทักษะอย่างหนึ่ง ซึ่งสร้างขึ้นและพัฒนาได้โดยอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ
2. การพัฒนาการอ่านให้ได้ผล ไม่มีวิธีใดดีกว่าการอ่านให้มาก อ่านบ่อยๆ อ่านหลายๆ เรื่อง อ่านเรื่องเดียวกันจากหลายๆ แหล่ง
3. ในการเรียนและการสอน ควรพัฒนาทักษะการอ่านตามลำดับง่ายไปหายาก เพราะถ้าวางพื้นฐานไว้ถูกต้องแน่นอนแล้ว การอ่านในระดับยากขึ้นก็จะทำได้ง่าย ผู้อ่านจะสามารถนำความชำนาญที่สะสมไว้มาใช้แก้ปัญหาที่ใหม่หรือยากกว่าเดิมได้
4. อ่านเมื่อพร้อม หากไม่พร้อมก็ต้องสร้างความพร้อมขึ้น ถ้าผู้เยาว์สร้างความพร้อมเองยังไม่ได้ ผู้ใหญ่หรือผู้สอนควรช่วยสร้าง ถ้าผู้อ่านเป็นผู้ใหญ่ (หรือมีวุฒิภาวะแล้ว) ต้องสร้างความพร้อมเองให้ได้
5. การอ่านไม่ใช่การรู้จักรูปแบบไวยากรณ์แต่อาศัยความรู้ทางไวยากรณ์ช่วยไขความหมายออกมาจากข้อความ ความหมายนี้รวมกับความรู้ความเข้าใจที่เราสะสมไว้ เกิดเป็นความเข้าใจข้อความที่อ่านนั้นได้
6. เราอาจจะอ่านเพื่อศึกษาตัวภาษา แต่การอ่านมิใช่การศึกษาภาษา ภาษาเป็นสื่อให้เข้าใจความหมายของสารเท่านั้น มิใช่ตัวสาร จำง่าย ๆ ว่า ภาษาพาสาร่า ดังชื่อหนังสือดีที่ศาสตราจารย์รัฐปะนิย์ นาครทรรพ เรียบเรียงไว้
7. การเขียนที่ไร้ระเบียบทางภาษา ย่อมไม่พาสาร ผู้อ่านย่อมเข้าใจ แต่ข้อความที่มีระเบียบทางภาษาที่ตนรู้จัก และเข้าใจแน่แต่สารที่มีเหตุผลสมบูรณ์เท่านั้น
8. บางคราวข้อความที่เขียนไว้อาจไม่ชัดเจน วัสดุการอ่านอาจมีความบกพร่อง เช่น พิมพ์ไม่ชัด กระดาษขาดลายมือหวัดเกินไป ฯลฯ การอ่านก็ยังเกิดขึ้นได้ เพราะปัจจัยสำคัญของการอ่านก็คือ ตัวผู้อ่านเอง ตราบใดที่ยังรับสารได้ คิดได้ และ “เดาเป็น” มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอยู่บ้าง เปรียบเทียบและเชื่อมโยงความคิดได้ การอ่านก็อาจเกิดขึ้นได้
9. การอ่านมิใช่การแปลความหมายหรือรวบรวมค่านิยมของอักษร คำ และประโยค แม้เราอ่านถ้อยคำจากภาษาที่ไม่รู้จักดี แต่หากคำศัพท์จากพจนานุกรมได้ครบทุกคำ ก็อาจจะยังอ่านข้อความนั้นไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้

(6) ปัญหาการอ่าน

ปัญหาการอ่านที่เรากล่าวถึงกันทุกวันนี้ อาจสรุปได้ว่ามี 3 ประเด็น คือ

1. อ่านไม่ออก
2. อ่านไม่เป็น
3. ไม่อ่าน

ปัญหาการ อ่านไม่ออก นั้น คงต้องหาจุดแก้ไขในระบบการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ส่วนการ อ่านไม่เป็น นั้น ต้องแก้ไขทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา แม้คนอ่านหนังสือออก ก็ยังอาจจะ ไม่ยอมอ่าน แต่ในที่นี้ จะกล่าวถึงปัญหาการอ่านในระบบที่มีการเรียนการสอนก่อน

มนุษย์ปกตินั้นฟังและพูดได้ก่อนอ่านและเขียน การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนจะมักเริ่มต้นและพัฒนา มาในระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ในการเรียนอ่าน แรก ๆ ก็เป็นการอ่านเพื่อให้อ่านออกมากกว่าจะเป็นการอ่านเป็น หรืออ่านเพื่อความรู้ความเข้าใจ ต่อๆ มาเมื่อได้ศึกษาสูงขึ้นตามลำดับจึงเรียนรู้การอ่านข้อความที่มีรูปแบบและ เนื้อหายากขึ้น ในทำนองเดียวกันการเรียนเขียนในขั้นแรก ๆ ก็เรียนเพื่อให้เขียนได้ ต่อ ๆ มาเราจึงเรียนเพื่อให้เขียนเป็น คือ สามารถเขียนเพื่อการสื่อสารได้จากความรู้ความคิดของตนเอง

ในระดับประถมและมัธยม ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับส่วนใหญ่มาจากการ “ส่ง” หรือ “ให้” ความรู้ที่ย่อยเรียบร้อยแล้ว โดยผ่านคำบอกของครู-อาจารย์ และผ่านตำราที่เขียนอธิบายอย่างละเอียดและมีแบบฝึกหัดเป็นแนวทางอย่างดี พอถึงระดับมหาวิทยาลัย มีจุดประสงค์ในการศึกษา คือเรียนเพื่อจะออกไปทำงาน วิธีการเรียนจึงเปลี่ยนมาเป็นการ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากที่อาจารย์บรรยายการสอนนั้นแล้ว ก็เน้นที่ความสามารถในการเข้าใจ ข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็น และทฤษฎีต่างๆ ตลอดไปจนถึงการนำความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันและในการ ทำงานในอนาคต ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมการอ่านจึงยากขึ้นตามลำดับ หากจะพัฒนาการอ่านกันแล้ว จะเพียงอ่านออก เขียนได้ หาได้ไม่ แต่จะต้องอ่านเป็น เขียนเป็น และประการสำคัญ คือ ต้องคิดเป็นก่อนที่จะรับและส่งสารด้วย

การที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามธรรมชาติของกระบวนการอ่านอย่างสมบูรณ์นั้น ผู้สอนควรมีหลักการ รูปแบบของกระบวนการอ่านเป็นหลักอย่างน้อยสัก 1 วิธี หรือ 1 รูปแบบ และไม่จำเป็นต้องยึดติดกับทฤษฎีของ นักวิชาการคนใดคนหนึ่งเสมอไป อาจทดลองเปลี่ยนแปลงปรับปรุงไปพลาจๆ ก็ได้ เพราะถ้ายึดติดอาจทำให้ความคิด หยัดนิ่ง คับแคบ ทุกวันนี้ นักวิชาการการอ่าน ครู-อาจารย์ทั้งหลายก็คิดค้น ทดลอง วิจัย หาวิธีการที่จะทำให้ลูกศิษย์ อ่านเป็นและอ่านเก่งกันอยู่ตลอดมา ถ้าเราเองหมั่นอ่านความคิดความรู้ของใครต่อใครอยู่เสมอ ทดลองและประเมินผล ด้วยตนได้แล้ว การสอนหรือการส่งเสริมที่ได้ผลก็จะเกิดขึ้น ครู-อาจารย์หลายๆ คนก็ทำได้สำเร็จโดยไม่ต้องลอกฝรั่ง ทำนอาจสร้างกระบวนการของท่านขึ้นมาเองก็ได้จากประสบการณ์ของท่าน จากการศึกษาสภาพของนักเรียนแต่ละ กลุ่มหรือแต่ละคน ข้อสำคัญก็คือ เรามาอ่านมากๆ คิดมากๆ แล้วลงมือทำโดยมีหลักการนั่นเอง

ตัวอย่างแนวทางการฝึกฝนการอ่านแก่ผู้เรียน

1. **รู้จักผู้เรียน** ครูแต่โบราณส่วนใหญ่รู้จักศิษย์อย่างลึกซึ้ง เพราะจำนวนนักเรียนแต่ละห้องไม่มากนัก ครูกับ นักเรียนใกล้ชิดกัน สมัยลูกศิษย์วัดเรียนกับหลวงพ่อยิ่งเป็นการเรียนในอุดมคติทีเดียว กวดขันกันได้เป็นรายตัว ระบุปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว จ้าจี้จ้ำไซได้เป็นรายตัว แต่สมัยนี้โลกเปลี่ยนไปแล้ว จึงต้องมีการสำรวจผู้เรียน ซึ่งควรทำก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังเรียน ไม่ใช้การสอบแล้วสอบเลย ได้คะแนนแล้วก็ไม่รู้ว่าสอบได้เพราะอะไร สอบตกเพราะอะไร

มีนักวิชาการไทยทำแบบสำรวจไว้หลายแบบ เช่น “แบบสำรวจข้อบกพร่องในการอ่านและหลักทั่วไปในการ อ่านเฉพาะบุคคล” ของ ผศ.ดร.มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ “แบบสำรวจการอ่านอย่างง่าย” สร้างโดย ผศ.ดร.อุทัย ภิรมย์รัตน์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และ ผศ.ดร.มานิต บุญประเสริฐ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (ใน วารสารการอ่าน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กันยายน 2527 หน้า 31-34)

หลักการของแบบสำรวจก็คือ ครูใช้เป็นเอกสารหรือเป็นหลักการในการตรวจสอบระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนว่าอ่านคล่อง หรืออ่านในระดับต้องสอน หรืออ่านระดับยากลำบาก นักเรียนมีข้อบกพร่องเฉพาะเรื่องอย่างไรบ้าง เพื่อครูจะได้ช่วยแก้ไขไปกลางสอนไปกลางหรือจะกวดขันเป็นพิเศษเฉพาะกรณีไปก็ได้ แบบสำรวจนี้ผู้สอนจะเพียงแต่ดูแนวทาง แล้วทำขึ้นเองให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนก็ได้

ข้อสำคัญ ครูสำรวจแล้วไม่ควรทำสถิติไว้เฉยๆ หรือเพียงรับรู้ ควรหาทางช่วยผู้เรียนด้วย โดยตระหนักว่า ถ้าผู้อ่านอ่านไม่คล่องและอ่านไม่เป็น ก็คงจะไม่รักการอ่านไปได้

2. หาวิธีการช่วยผู้เรียน วิธีการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหานั้น เป็นศาสตร์ที่ต้องศึกษาและฝึกฝน มากพอควร จึงจะกล่าวพอเป็นแนวคิดเท่านั้นว่า “แก้ให้ถูกจุด” เช่น ถ้าผู้เรียนอ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง ครูควรทบทวนใหม่ว่าตนทำหน้าที่ครูแล้วหรือยัง เช่น ชี้แจงเกี่ยวกับหนังสือนั้นก่อน บอกวัตถุประสงค์ของการนำหนังสือนั้นมาให้อ่าน (ถ้าหนังสือในวิชา ก็บอกว่าอ่านเรียนไปทำไม) ครูเตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนทำเพื่อเสริมความเข้าใจหรือไม่ เป็นต้น

ถ้าผู้เรียนบกพร่องทางกายภาพ เช่น สายตาสั้น แต่ไม่สวมแว่น จึงปวดศีรษะตลอดเวลา ครูก็ควรแนะนำเรื่องการสวมแว่นตาให้เรียบร้อยเสียก่อน ค่อยมุ่งแก้ปัญหาอ่าน-ไม่อ่าน อ่านเข้าใจหรือไม่ ฯลฯ ต่อไป

1. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการอ่านให้สอดคล้องกับกระบวนการทางสมอง

ตามทฤษฎีของ “William S. Gray จากหนังสือ On Their Own in Reading (Chicago : Scott Foresman, 1948, หน้า 10) กระบวนการอ่านประกอบด้วย

1. รู้จักคำ
2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค
3. มีปฏิกิริยาต่อข้อความที่อ่าน
4. บูรณาการ

โปรดดูแผนภูมิวงกลมต่อไปนี้

1) การรู้จักคำ การรู้จักคำกับการสะกดคำได้ไม่เหมือนกันบางคนสะกดคำได้โดยไม่รู้ความหมายก็มีเพราะจำเอ (ส่วนมากถูกบังคับ) การรู้จักคำนี้ Dechant (Dechant, 1964, หน้า 18-19) อธิบายไว้ว่า “หมายถึง การตระหนักหรือระลึกประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์” นั่นก็คือว่า ผู้อ่านต้องรู้สึกและรู้จักคำที่ปรากฏนั้นดีพอที่จะเข้าใจความหมายได้เมื่ออ่าน

Gates (Gates, 1949, หน้า 3) เรียกการรู้จักคำว่า “decoding” หรือคำไทยเรียกว่า “ถอดความ” ซึ่งมีลำดับดังนี้

ก. จำคำศัพท์ได้ (โดยการท่องจำเป็นส่วนใหญ่)

ข. ถ่ายทอดเสียงได้ คือ โยงหน่วยเสียง (Pheneme) กับหน่วยคำ (grapheme) และประสมเสียงได้ นั่นคือ เห็นคำแล้วออกเสียงได้ถูกต้องนั่นเอง

ค. ถ่ายทอดความหมายของคำต่าง ๆ ในบริบทนั้น ๆ ได้

2) เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค คือ เมื่อเห็นคำต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็นข้อความแล้ว เข้าใจความหมายไปตามลำดับ โดยเห็นว่าผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยตีความหมายของคำในบริบทนั้น นอกจากนั้น ผู้อ่านยังต้องพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียน อคติ หรือความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้เข้าใจด้วย

3) ชั้นปฏิบัติการ คือ อ่านไปคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไรแน่ ในกรณีที่ข้อเขียนหนึ่งอาจมีนัยได้มากกว่าหนึ่งนัย ต้องอ่านโดยมีทั้งสติและปัญญา และความรู้สึก ประเมินได้ว่า ข้อความนั้นผู้อ่านจะยอมรับ หรือปฏิเสธด้วยเหตุผลใด ชั้นนี้ต้องอาศัยการดึงประสบการณ์เดิมมาช่วยประกอบการพิจารณา ดังนั้น นักอ่านที่รอบรู้จะเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่า อาจจะทำลำดับเรื่องราวใหม่ให้ตัวเองเข้าใจดียิ่งขึ้นได้ อาจเปรียบเทียบความคิดหรือเรื่องราวต่าง ๆ แยกแยะได้ว่าเรื่องนี้สำคัญกว่าเรื่องนั้น เรื่องใดเป็นความจริง หรือเป็นความคิดเห็น ไปจนถึงหาข้อสรุปเป็นแนวความคิดกว้าง ๆ ได้ และสรุปเนื้อหาทั้งหมดได้

4) บูรณาการ ชั้นนี้ผู้อ่านต้องนำความหมายจากข้อความที่อ่านไปสร้างความคิดให้ได้ อย่างที่เรียกว่าเกิด “ประกาย” ขึ้น อาจจะทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่ง ๆ ไปเลย หรือเกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้นมาแล้วศึกษาโดยละเอียดต่อไป

ถ้าครุคำนึงถึงกระบวนการอ่านที่สมบูรณ์ ในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่ยกมา ครูจะหาวิธีทางหรือสร้างกิจกรรมได้สารพัดวิธีในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านจริงจนรู้จักจริงในเรื่องนั้น ๆ และแสดงออกได้ด้วยว่าอ่านเข้าใจเพียงใด

เมื่อครูสอนเด็กเล็ก ครูอาจจะเน้นเพียงส่วนประกอบที่ 1 คือ การรู้จักคำก่อน แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กยังรับรู้หรือเรียนรู้อัน 2, 3 และ 4 ไม่ได้ ที่จริงเด็กก็พัฒนาถึงขั้นสูงได้ ถ้าครูรู้จักนำให้อ่าน นำให้คิด นำให้แสดงออกมากด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น ให้เด็กเล่าเรื่องที่อ่านด้วยภาษาของตนเอง ให้ตอบคำถามง่าย ๆ ไปจนยาก ถ้ายากนักครูก็ช่วยอธิบายและหยุดถามเมื่อรู้ว่าเด็กยังพัฒนาไม่ถึงขั้นนั้น ๆ ข้อสำคัญก็คือ ในการตั้งคำถามหรือทำกิจกรรม ครูต้องเตรียมการไว้ก่อนให้ดี มิฉะนั้น ถ้าพบเด็กอัจฉริยะ ครูอาจจะหมดภูมิ ไม่สามารถส่งเสริมให้เขาพัฒนาไปจนสุดความสามารถของเขาได้

เมื่อผู้อ่านได้รับการอบรมให้รู้จักกระบวนการการอ่านที่ถูกต้องแล้ว ผู้สอนจึงค่อยสนองความต้องการของผู้อ่านต่อไปได้ ความต้องการที่วุ่นวายส่วนใหญ่แล้วก็คือ “อยากอ่านเร็ว” และ “อยากอ่านเก่ง”

อันที่จริง ผู้เขียนเชื่อว่า การอ่านเร็วและการอ่านเก่งนั้นต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการอ่านมาก ๆ ถ้าอ่านมาก ๆ แล้วก็จะอ่านเร็วและอ่านเก่งไปในตัว แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดเอาเองว่า การอ่านเร็วและการอ่านเก่งนั้นเป็นทักษะอีกชุดหนึ่งซึ่งสร้างต่างหากได้ หรือคิดไม่ถึงว่าจะมีความสัมพันธ์กับทักษะพื้นฐานของการอ่านนั่นเอง หากใช้ความสามารถพิเศษซึ่งจะต้องสร้างกันต่างหาก ต้องเสียเงินทองไปแลกวิชามาอีกชั้นไม่

ก่อนจะแนะนำเรื่องการอ่านเร็วและการอ่านเก่งผู้สอนควรทำความเข้าใจกับนักศึกษาก่อนว่าการอ่านนั้นมีหลายวิธี เราจะเลือกวิธีใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่านครั้งนั้นๆ และลักษณะของวัสดุการอ่าน เพราะวัสดุการอ่านขึ้น เดียวกันอาจจะได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์เฉพาะกาลเทศะและการอ่านเพื่อวัตถุประสงค์เดียว อาจต้องอ่าน วัสดุการอ่านหลายประเภท หลายรูปแบบ และหลายๆ เนื้อหาก็คงได้

(7) การอ่าน 7 วิธี

1. **อ่านคร่าว ๆ** ใช้เมื่อต้องการสำรวจว่าจะอ่านหนังสือนั้นต่อไปโดยละเอียดหรือไม่ จะตัดสินใจยืมหรือซื้อ หรือจะเลือกคัดลอก หรือถ่ายสำเนาเฉพาะตอนที่ต้องการ การอ่านคร่าว ๆ นั้น จะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ อ่านบางตอนเพื่อดูสำนวนหรือเนื้อหา และดูบรรณานุกรม เพื่อหาหัวข้อที่ต้องการค้นว่ามีหรือไม่

2. **อ่านเก็บแนวคิด** ใช้เมื่ออาจจะต้องอ่านหนังสือหรือเอกสารนั้น แล้วทำบันทึกย่อไว้ทบทวนภายหลัง หรือ จะสรุปสาระสำคัญของข้อความ ทำได้โดยผู้อ่านต้องฝึกฝนการหาคำกุญแจ หาประโยคใจความสำคัญให้ได้ แล้ว สามารถสรุปแนวคิดของแต่ละย่อหน้าแต่ละเรื่องได้

3. **อ่านแบบตรวจตรา** คือ การอ่านวิธีหนึ่ง รวมกับการอ่านวิธีที่สอง และอ่านเฉพาะส่วนสำคัญที่ต้องการ เป็นหลัก เหมือนนักวิทยาศาสตร์ใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องดูจุลภาคอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อดูองค์ประกอบของสิ่งนั้น

4. **อ่านอย่างศึกษาค้นคว้า** การอ่านวิธีนี้ใช้วิธีที่สามเป็นหลัก แต่มีได้อ่านโดยเพ่งเล็งแต่บางจุด เพราะการ ศึกษาค้นคว้านั้นต้องอ่านอย่างละเอียดทุกบททุกตอน หากละเอียดบางตอนก็อาจเกิดผลเสียได้ เช่น หากจะอ่านเรื่อง สั้นหลายๆ เรื่องที่ส่งเข้าประกวดหรือจะอ่านชีวประวัติ จะต้องอ่านตั้งแต่ต้นจนจบอย่างละเอียดให้ได้ความครบถ้วน

5. **อ่านเชิงวิเคราะห์ หรืออ่านตีความ** เป็นการอ่านแบบที่สี่ คืออ่านอย่างละเอียดให้ได้ความครบถ้วนแล้ว จึงแยกแยะออกได้ว่าส่วนต่างๆ นั้น มีความหมายและความสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละส่วนสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อย่างไร วิธีอ่านแบบวิเคราะห์นี้ อาจใช้วิเคราะห์องค์ประกอบของคำและวลี การใช้คำในประโยควิเคราะห์สำนวนภาษา จุดประสงค์ของผู้แต่ง ไปจนถึงการวิเคราะห์นัยหรือเบื้องหลังการสร้างหนังสือหรือเอกสารนั้น

6. **อ่านเก็บข้อมูล** วิธีนี้ใช้เมื่อจะอ่านหนังสือเอกสารหลายๆ เล่ม เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันจาก หลายๆ แหล่ง จะได้เปรียบเทียบ คัดเลือก และนำเฉพาะส่วนที่ต้องการมาใช้ต่อไป วิธีอ่านเก็บข้อมูลนี้ใช้กันมา ในการทำรายงาน ทำวิทยานิพนธ์หรือวิจัย

7. **อ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ** การจะใช้วิธีนี้ได้ ผู้อ่านต้องมีความสามารถในการอ่านวิธีอื่น ๆ ได้เสียก่อน เพราะ การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณต้องอาศัยวิธีทั้งหมดข้างต้นร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วจึงจะเกิดปัญญาสันนิษฐาน หาเหตุผลได้ “เหตุผล” ในที่นี้ หมายถึงทั้งเหตุผลในทางภาษา เหตุผลทางตรรกวิทยา เหตุผลทางความหมาย และ เหตุผลในความเป็นจริง ผู้ที่อ่านโดยวิธีนี้ ต้องอ่านมาก และมีความกล้าหาญที่จะบอกได้ว่าข้อความนั้นผิดหรือถูก อย่างไรด้วย

เมื่อผู้ศึกษาทราบแล้วว่าการอ่านมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการอ่านนั้นๆ และลักษณะของวัสดุการ อ่านด้วย ผู้อ่านจะได้ใช้วิธีที่เหมาะสมและยุติธรรมในการจะกล่าวถึงเรื่องที่อ่านนั้น ยกตัวอย่างเช่น การอ่านวรรณคดี ซึ่งศาสตราจารย์หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณอธิบายไว้อย่างละเอียดในหนังสือวิเคราะห์วรรณคดีไทย¹ ดังจะขอยกมาโดยไม่ตัดตอนเลย ดังนี้

¹ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย. (พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, พ.ศ.๒๕๒๒), หน้า ๔-๕.

ภารกิจและพันธกิจของวรรณคดี

ศัพท์สองคำนี้เดิมเป็นศัพท์ทหารข้าพเจ้าขอนำมาใช้เพราะกะทัดรัดบอกความหมายในตัวภารกิจก็คือภาระที่รับทำ พันธกิจก็คือกิจที่ต้องทำเกี่ยวกับผู้อื่นหรือส่วนอื่นของกระบวนการอันหนึ่ง ๆ

เราได้กล่าวถึงธรรมชาติของวรรณคดีแล้วว่าเป็นศิลปกรรมประเภทหนึ่ง และได้กล่าวถึงที่มาของวรรณคดีว่าเกิดขึ้นตามสภาวะของมนุษย์ เมื่อวรรณคดีมีธรรมชาติและเกิดมาตามธรรมชาติแล้วเราก็จำเป็นต้องพิจารณาว่าวรรณคดีนั้นเราเข้าถึงวรรณคดีโดยวิถีธรรมชาติ เราจะพิจารณาก่อนว่าวรรณคดีมีภารกิจอะไร คือต้องทำอะไร ภารกิจของสิ่งหนึ่ง ๆ นั้น ตามธรรมชาติย่อมไม่ซ้ำกับภารกิจของอีกสิ่งหนึ่ง ถ้าหากภารกิจของวรรณคดีคือการสอนศาสนาหรือศีลธรรม ก็หมายความว่า หนังสือธรรมจริยาไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมมนุษย์ หากภารกิจของวรรณคดีคือการสอนภาษา ตำราภาษาก็ไม่จำเป็น เราจึงเห็นได้ว่า ภารกิจของวรรณคดีย่อมแตกต่างไปจากหนังสือตำราสอนภาษาและศีลธรรม เราควรพิจารณาตัวเราเองว่า เมื่อเราหยิบหนังสือเล่มหนึ่ง ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดี โดยตัวเรา ยกย่องหรือผู้อื่นยกย่อง หรืออยู่ในระหว่างการถกเถียงว่าจะป็นวรรณคดีหรือไม่ก็ตาม เราปรารถนาอะไรจากหนังสือเล่มนั้น ข้าพเจ้าว่าเราปรารถนาหลายอย่าง ความสำเร็จอารมณ์ ความรู้เชิงภาษา คือ เราปรารถนาได้ยินได้ฟัง การใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าที่เราใช้เองเป็นประจำ ภาษาที่มีอำนาจกระทบความรู้สึกได้ เราปรารถนาความคิดนึกที่แปลกไปจากที่เราพบอยู่ประจำ ความรู้เรื่องชีวิตมนุษย์อันกว้างขวางกว่าที่เราได้พบ เราอยากฟังเสียงไพเราะอันออกมาจากเสียงสระและพยัญชนะ ภารกิจของวรรณคดีจึงซับซ้อน อันเป็นลักษณะโดยธรรมชาติของวรรณคดี

พันธกิจของวรรณคดีคืออะไร วรรณคดีย่อมสัมพันธ์กับภาษาโดยใกล้ชิดภาษาที่ใช้ในวรรณคดี ย่อมไม่เหมือนภาษาเชิงวิทยาศาสตร์ หรือที่ใช้ในหนังสือประวัติศาสตร์ หรือวิชาการอื่น ๆ เพราะภารกิจของวรรณคดีแตกต่างไปจากวิชาที่ว่านั้น วรรณคดีควรใช้ภาษาผิดไปจากที่ใช้ในหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอย่างอื่น ก็เพราะภารกิจผิดจากกันนั่นเอง สื่อมวลชนเสนอข่าวและความคิดที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละวัน ๆ นอกจากนั้นวรรณคดีย่อมจะผิดแผกไปจากหนังสือที่เสนอความคิดนึกแก่เรา เราจึงเห็นว่าพันธกิจของวรรณคดีมีอยู่กับภาษา แต่ไม่ใช่ภาษาในหนังสือทั่วไป ภาษาของวรรณคดีคือภาษาที่บรรจงเลือกสรรมาเพื่อกระทบอารมณ์ ที่ใช้คำว่า บรรจง หาได้หมายความว่าวรรณคดีจะต้องใช้แต่ถ้อยคำที่คนทั่วไปถือว่าไพเราะสุภาพไม่ วรรณคดีอาจใช้คำที่คนถือว่าเป็นคำหยาบก็ได้ ถ้าหากผู้รจนาจงใจใช้คำหยาบเพื่อให้เกิดอารมณ์ตามเจตจำนงของผู้รจนา สรุปแล้วก็คือ พันธกิจของวรรณคดีมีต่อการใช้ภาษาเพื่อบันเทิง หรือจรรโลง หรือยก หรือลดอารมณ์ยังความรื่นเริงให้เกิดเพราะภาษายังความโศกเศร้าให้เกิดโดยอาศัยถ้อยคำที่ใช้ และโดยกลศิลป์ต่าง ๆ

เมื่อผู้ศึกษามีความเข้าใจต้องแท้เกี่ยวกับวัสดุที่อ่านและวิธีการอ่านที่เหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไปดังนี้แล้ว จึงค่อยกล่าวได้ว่ามีพื้นฐานที่หนักแน่น สำหรับจะฝึกเป็นผู้อ่านเร็วหรืออ่านเก่งดังที่ปรารถนา

ก่อนอื่นใด ผู้สอนต้องสร้างมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความแตกต่างและความคล้ายคลึงระหว่างการอ่านเร็ว และการอ่านเก่งเสียก่อน

(8) การอ่านเร็ว

ผู้อ่านส่วนใหญ่ต้องการอ่านได้เร็ว ๆ เพื่อที่จะอ่านได้มาก ๆ หรือเพื่ออ่านในเวลาอันสั้น แต่ได้ความมาก ๆ อาจเพื่อจะได้เล่นหรือหาความเพลิดเพลินอย่างอื่น นี่ก็แสดงว่าการอ่านเร็วสำหรับแต่ละคนนั้นจะเป็นไปเพื่อความประสงค์คนละอย่างกัน แต่ทั้งสองอย่างนี้ประสงค์ที่ปริมาณนั้นแหละเป็นใหญ่ มิได้ประสงค์ที่คุณภาพเลย

อันที่จริง การอ่านเร็วในวิชาการอ่านนั้น ต้องเน้นที่การอ่านเร็วด้วยและได้เรื่องได้ราวสมตามความตั้งใจ และเข้าใจจริงๆ ด้วย มิใช่สักแต่ให้อ่านให้จบๆ ไป จบแล้วถามว่าอะไรก็ตอบไม่ได้ นอกจากนั้นมิใช่จะใช้วิธีอ่านเร็วในการอ่านวัสดุการอ่านทุกชนิดได้ การอ่านเร็วจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อ

1. อ่านคร่าว ๆ เพื่อจะหาข้อความหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือนั้น เช่น หาความหมายของคำในพจนานุกรม เพื่อจะทราบความหมายนั้นไปช่วยการอ่านคำๆ อื่น หรือข้อความอื่นๆ ต่อไป หรือหาว่าหนังสือเล่มนี้มีคำจำกัดความของคำใดคำหนึ่งว่าอย่างไร

2. อ่านเล่น คือ อ่านโดยประสงค์ความเพลิดเพลิน ไม่ได้อ่านแล้วนำไปใช้เพื่อการใด เพียงอ่านให้จบๆ ไป รู้เรื่องราว ได้รับรสแห่งภาษา และเกิดอารมณ์สะเทือนใจในขณะที่อ่าน ไม่ต้องตีความ ขยายความ วิเคราะห์ วิจัย หรือต้องเขียนบันทึกข้อมูลใดทั้งสิ้น การอ่านเร็วชนิดนี้ เราใช้เมื่ออ่านเรื่องอ่านเล่น อ่านการ์ตูนประเภทเบาสมอง หรืออ่านข้อความชวนขันต่าง ๆ

3. อ่านข่าวทั่ว ๆ ไป เพราะข่าวทั่ว ๆ ไปนั้นเกิดขึ้นใหม่ๆ ทุกวันอ่านแล้วก็แล้วกัน ได้รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในสังคมต่างๆ แต่ถ้าหากเป็นข่าวที่ผู้อ่านสนใจติดตามอ่านเป็นพิเศษ ก็อย่าอ่านเร็ว

4. อ่านเรื่องที่เคยอ่านแล้วหรือรู้ดีอยู่แล้ว เพื่อตรวจว่าตรงกับความรู้ของตนหรือไม่ ถ้าตรงแล้วก็แล้วไป แต่ถ้าไม่ตรง มีสิ่งใดแปลกใหม่ขึ้นก็ค่อยพิจารณากันอีกครั้งหนึ่งเป็นเรื่องๆ ไป เช่น นักเพาะเห็ดยอมรู้เรื่องเห็ดดีอยู่แล้ว แต่ก็อ่านวารสารทางการเกษตรอยู่เสมอ เพื่อว่าจะพบเทคโนโลยีใหม่เกี่ยวกับการเพาะเห็ด

5. อ่านโฆษณา การโฆษณาต้องใช้เทคนิคหลักประการหนึ่ง คือ ให้ผู้อ่านอ่านได้ในเวลาน้อยที่สุด แต่เกิดความอยากซื้อสินค้า หรือเกิดความคิดคล้อยตามมากที่สุด เพราะการโฆษณาเป็นสินค้าที่แพงที่สุดในโลกชนิดหนึ่ง ตรงกับที่เรียกเวลาเป็นเงินเป็นทองจริงๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือทั่ว ๆ ไป หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุโอเทป หรือป้ายโฆษณาตามสถานที่ต่าง ๆ ก็ตาม

การอ่านที่มุ่งเอาความเร็วหรือปริมาณก็ตาม จะใช้วิธีง่าย ๆ นี้ คือ ตั้งใจไว้ว่าจะหาคำตอบ 6 จุด ได้แก่ 1) ใคร 2) ทำอะไร 3) ที่ไหน 4) เมื่อไร 5) ทำไม และ 6) อย่างไร

ตรงกับสูตรในภาษาอังกฤษว่า 5W1H คือ who, what, where, when, why และ how

ข้อความที่อ่านอาจจะให้คำตอบไม่เรียงลำดับไปตามสูตรของเราก็ไม่เป็นไร ส่วนใดจะมาก่อนส่วนใดจะมาหลังไม่สำคัญ เพราะผู้อ่านไม่ต้องการทราบรายละเอียด นอกจากนั้น บางคราวยังอาจจะละเลยคำถามบางข้อไปเสียก็ได้ เพราะไม่ได้สนใจจะรู้ เช่น ในการอ่านโฆษณาผงซักฟอก ผู้อ่านรู้จักผงซักฟอกยี่ห้อนั้นดีอยู่แล้ว เพราะใช้เป็นประจำ แต่ที่อ่านคร่าวนี้เพราะอยากทราบว่าบริษัทจะแถมอะไรต่างหาก จึงมิได้สนใจว่าผงซักฟอกนั้นมีสูตรอย่างไร มีจำหน่ายกี่ขนาด ราคาเท่าใด หรือใครเป็นผู้ผลิต

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นคือการอ่านเร็วอย่างเดียว ต้องเลือกอ่านเร็วเฉพาะกับวัสดุการอ่านที่เหมาะสมจะอ่านเร็วเท่านั้น มิฉะนั้นจะอ่านเร็วไปก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะดีแต่เร็ว หาไม่รู้เรื่องไม่

ต่อไปจะได้กล่าวถึงการอ่านเก่ง ซึ่งหมายความรวมไปถึงการอ่านเร็วอยู่แล้วด้วย นั่นก็คือ การอ่านที่ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเหมาะสมจะใช้กับการอ่านในวิธีที่สองถึงวิธีที่เจ็ด ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับวัสดุการอ่านและวัตถุประสงค์ของการอ่านในขณะนั้นด้วย

(10) การอ่านเก่ง

รายละเอียดของวิธีการอ่านให้เก่งนั้น ผู้เขียนได้อธิบายและแนะนำวิธีการต่าง ๆ ไว้แล้วในหนังสือเรื่องการอ่านให้เก่ง ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาสที่สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย มีอายุครบ 4 ปี (ถนนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล การอ่านให้เก่ง กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์กระต๊ากสา พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2529, พิมพ์ครั้งที่ 2 พฤษภาคม 2529, 77 หน้า) จึงจะไม่กล่าวโดยละเอียดอีกในที่นี้ แต่จะขอเน้นว่า การอ่านเก่งหมายถึงการที่ผู้อ่านมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. เข้าใจเนื้อหาตามตัวอักษร เช่น รู้ว่าเมื่ออ่านหนังสือที่แสดงข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ก็เข้าใจตรงตามนั้น เช่น

“ปกติแล้วต้นไม้ที่ผลิออกมาทุกรุ่นก็จะถือปฎิบัติจากแบบของต้นไม้จริง ไม่ว่าจะเป็นดอก ใบ และลำต้น ต้นไม้ที่ผลิออกมาจึงดูเหมือนกับของจริงทุกอย่าง ส่วนเทคนิคที่ทำให้สีไม่ตก เป็นเพราะเมื่อลงสีแล้วก็เคลือบอีกชั้นด้วยเป็นเคมีพิเศษ เพื่อให้เป็นเงาและทนทาน”

2. เข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งแฝงนัยบางประการอยู่ ผู้อ่านจะเข้าใจในขั้นนี้ได้ก็ต้องเข้าใจในระดับแรกก่อน แล้วใช้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนมาช่วยให้เข้าใจความหมายในระดับลึก ตัวอย่างเช่น เมื่ออ่านสุภาษิต “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” หากลงมือปฏิบัติตามตัวอักษรก็นับว่าอ่านได้เพียงระดับแรกเท่านั้น ทำให้เกิดผลเสียหาได้

การอ่านข้อความบางประเภทต้องอาศัยประสบการณ์เฉพาะเรื่องมาช่วยให้เข้าใจนัยต่าง ๆ ดีขึ้น เช่น การอ่านข้อความต่อไปนี้ “ผลกำไรที่บริษัททัวร์ส่วนใหญ่ได้รับนั้น จะขึ้นอยู่กับค่าคอมมิชชั่น โดยที่ทางบริษัททัวร์จะเรียกเก็บค่าบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะค่าโทรศัพท์ทางไกล ค่าટેเล็กซ์ หรือค่าบริการพิเศษเฉพาะบุคคลจากคุณไว้เรียบร้อยแล้ว ในค่าตั๋วเดินทาง ซึ่งคุณจะต้องจ่ายให้แก่บริษัทแทรเวล เอเจนซี่ แห่งนั้นเมื่อตกลงซื้อตั๋วเดินทางแล้ว”

หากจะอ่านข้อความเช่นนี้ให้เข้าใจ ผู้อ่านต้องทราบความหมายของคำต่างภาษาทุกคำ ต้องทราบลักษณะการทำงานของบริษัทประเภทที่กล่าวถึง และอาจต้องทราบด้วยว่า การตกลงซื้อตั๋วเดินทางแล้ว คือขั้นตอนใด

การอ่านข้อความที่เป็นวรรณกรรมหรือวรรณคดี ก็ต้องอ่านความหมายให้ได้เป็นสำคัญ เพราะต้องอ่าน “ระหว่างบรรทัด” คือ อ่านแบบขยายความให้ได้ตามความสามารถของผู้อ่านเอง ด้วยเหตุนี้ วรรณคดีบทเดียวกันจึงอ่านได้รสและความหมายต่างกันไปมากมาย ยกตัวอย่างเช่น

กลางน้ำคล้ำดอกไม้	ไหลลอย
เหล่าหนุ่มสุขุมว้ายคอย	แข่งควา
เด็กลีบจับเรือพลอย	เพลินเล่น เยนเอย
เกรียงว้ายได้ลว่า	ว้ายไหม้ใครเปน

3. อ่านแล้วสร้างแนวคิดได้ การสร้างแนวคิดนี้เป็นทักษะย่อยของการอ่านที่สำคัญยิ่ง เพราะการอ่านให้เข้าใจไปเรื่อย ๆ อย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอหากเรื่องราวนั้น ๆ ยาว มีหลายย่อหน้า ผู้อ่านต้องกำหนดได้ว่าแนวคิดของแต่ละย่อหน้าคืออะไร และเมื่อรวมทั้งเรื่องแล้ว จะสรุปแนวคิดใหญ่ได้ว่าอย่างไร แนวคิด มโนคติ มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด (concept) หมายถึงสิ่งเดียวกัน คือ เมื่ออ่านแล้ว รู้แน่ในใจว่าข้อความที่อ่านต้องการสื่อสารอะไรแก่ผู้อ่าน แล้วสามารถรวบรวมกล่าวเป็นถ้อยคำที่สั้น กระชับรัด แต่ครอบคลุมใจความได้ครบถ้วน ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้ ซึ่งเป็นแนวคิดของข้อความในข้อที่สอง

“บริษัททัวร์ได้บวกกำไรไว้แล้วในค่าตั๋วเดินทาง”

ทว่าการอ่านเรื่องราวบางชนิด จะอ่านไปตามเนื้อหาตรงไปตรงมาไม่ได้ ต้องตีความและสรุป แล้วสร้างแนวคิดให้ถูกกับเจตนาของข้อความ เช่น การอ่านนิทานเปรียบเทียบอย่างนิทานอีสป เป็นต้น เรื่องราวในนิทานหรือนิยายก็ตาม อาจไม่มีมูลความจริงเลย แต่ผู้แต่งมีเจตนาจะเปรียบเทียบไว้เพื่อสอนคติบางอย่าง แนวคิดจึงได้แก่คตินั้นเอง เช่น เรื่องกระต่ายกับเต่า จะสรุปว่ากระต่ายประมาทจึงแพ้เต่าเท่านั้นไม่ได้ ต้องเป็นว่า “ผู้ที่มีความสามารถมากกว่า แต่หากประมาท ก็อาจแพ้ผู้ที่กำลังน้อยกว่าได้” ดังนี้ เป็นต้น

4. เกิดความคิดใหม่ ผู้ที่ต้องการฝึกการอ่านเก่งต้องไม่พอใจอยู่เพียงการอ่านตรงสิ่งที่อ่าน หรือสรุปเรื่องได้แล้วก็พอ แต่ต้องหัดสร้างความคิดอย่างที่เรียกว่า ประยุกต์หรือการปรับความคิดหรือข้อมูลที่รู้นั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปอีก การอ่านแบบนี้เองที่ทำให้โลกเจริญ ทำให้เกิดคำรับตำราใหม่ เกิดอาหารและนมชนิดใหม่ เกิดไม้พันธุ์ใหม่ เกิดสูตรเคมี สูตรคณิตศาสตร์ใหม่ๆ เกิดวรรณกรรมใหม่ๆ ฯลฯ ไม่สิ้นสุด เพราะคนอ่านอ่านแล้วเกิดความคิดแตกแขนงออกไป บางคนก็ทดลองประดิษฐ์ สร้างเทคโนโลยีใหม่ๆ แต่บางคนก็ทดลองด้วยความคิด จึงเกิดศาสนา ปรัชญา และคติความเชื่อต่างๆ ขึ้น

อันที่จริงความคิดต่างๆ ที่ว่าใหม่นั้น อาจจะเคยมีผู้คิดไว้นานแล้ว แต่เราไม่รู้ แต่การที่เราคิดก็มีคุณค่าในตัวเอง แม้ว่าจะทราบภายหลังว่ามีผู้เคยคิดอย่างเดียวกันไว้ก่อนก็ตาม และการคิดได้นั้นก็น่าภูมิใจอีกอย่างหนึ่งว่าเหมือน การคิดของผู้มีชื่อเสียง เพราะถ้าไม่มีชื่อเสียง ก็ย่อมไม่มีใครบันทึกไว้ ผู้เขียนขอเรียนเตือนสักเล็กน้อยว่า ความคิดใหม่ที่ควรยกย่องนั้น ขอให้เป็นไปในทางถูกต้อง ทางสร้างสรรค์ มิใช่ทางร้ายหรือทำลาย

5. อ่านแล้วประเมินค่าของสิ่งที่อ่านได้ คำว่า “ค่า” ในที่นี้ อาจหมายถึงคุณค่า คุณภาพ คุณสมบัติ หรือคุณประโยชน์ ในทางที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านนั้น โดยประเมินกันอย่างยุติธรรม กล่าวคือ ผู้อ่านย่อมไม่นำอคติส่วนตัวหรือรสนิยมของผู้อ่านเองไปตัดสินว่าผู้อ่านมีความเห็นผิด ผู้อ่านย่อมไม่นำสิ่งที่เป็คุณค่าในปัจจุบันไปเป็นไม้บรรทัดวัดอดีต และย่อมไม่นำความเชื่อถือในสังคมและวัฒนธรรมหนึ่งไปอ้างอิงในการประเมินความควรไม่ควรในสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ผู้อ่านพึงประเมินโดยพิจารณาข้อความหรือความเห็นนั้นโดยเอกเทศ หากจะใช้วิธีเทียบเคียงกับมาตรฐานอื่น ก็ต้องชี้แจงให้ชัดเจนเป็นต้นว่า ในการประเมินค่าของนวนิยายซึ่งได้รับรางวัลซีไรท์ ก็ต้องใช้เกณฑ์การตัดสินของคณะกรรมการตัดสินหนังสือเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติมาอ้างอิงในคำวิจารณ์ว่าเรื่องใดดีกว่าเรื่องใด ถ้าผู้อ่านอยากตัดสินเองก็ไม่ต้องอ้างอิงคณะกรรมการหรือเกณฑ์ใดๆ เพราะจะไม่ยุติธรรมต่อทั้งกรรมการคณะต่างๆ และต่อหนังสือเรื่องนั้นด้วย

การประเมินค่าของสิ่งที่อ่าน หากเป็นวรรณกรรมก็เรียกว่าวรรณกรรมวิจารณ์ หากเป็นข้อความโฆษณาหรือชวนเชื่อก็เรียกว่าการอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ การอ่านข้อความใดก็ต้องมีเกณฑ์ย่อยที่จะใช้ประเมินอีกหลายประการ ซึ่งจะยังไม่กล่าวในที่นี้

6. อ่านแล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ ข้อนี้เป็นข้อที่ทำให้การรับและส่งสารสมบูรณ์ตามวงจร เพราะหากมีแต่การรับสาร ก็จะไม่มีการทราบได้ว่า ผู้รับสารเข้าใจสารนั้นหรือไม่เพียงใด การที่ผู้อ่านสามารถบอกเล่าได้ว่า ตนเองมีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง จะช่วยให้แน่ใจว่าเป็นผู้อ่านเก่ง แต่จะเก่งจริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับลักษณะของสารที่ส่งออกมาว่าแสดงคุณสมบัติหัวข้อแรกหรือไม่ ถ้ามีครบก็ยังมีข้อสำคัญอีกข้อหนึ่ง คือ สามารถเรียบเรียงความเข้าใจของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่ายขึ้นไปอีก คือ อ่านแล้วย่อย อย่างที่เรียกว่า ำซึมทราบำ ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย เรื่องที่ยังเป็นปริศนาให้กระจ่าง

ผู้เขียนอธิบายความหมายของผู้อ่านเก่งมาทั้งหมด โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าการอ่านเก่งหรือไม่ก็น่าที่จะให้ผู้อื่นช่วยตัดสินใจได้ ไม่ใช่คิดเอาเองว่าเรานี้เก่งแล้ว และถ้าอ่านเก่งจริง ก็ต้องเก่งอย่างมีประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้เขียนจึงยกย่องครูอาจารย์ที่เป็นนักอ่านที่เก่ง เพราะท่านต้องอ่านมาก อ่านแล้วย่อยมาอธิบายให้เราเข้าใจได้ง่ายขึ้นด้วย

เมื่อผู้สอนสร้างมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความแตกต่างและความคล้ายคลึงระหว่างการอ่านเร็วและการอ่านให้ผู้เรียนเข้าใจแล้ว ขั้นตอนต่อไปควรชี้ให้เห็นว่าการอ่านเร็วด้วย อ่านเก่งด้วย ก็ทำได้ถ้าหมั่นฝึกฝนอยู่เสมอ แต่ต้องคำนึงถึงข้อแม้บางประการ ดังต่อไปนี้

อย่าอ่านเร็ว... ถ้า...	ควรจะอ่านโดย...
1. ขาดจุดหมาย	1. มีจุดหมายหรือคำถามเตรียมไว้
2. อ่านทีละคำ	2. อ่านทีละข้อความ
3. อ่านออกเสียง	3. อ่านในใจ
4. หาคำศัพท์	4. ใช้บริบทช่วยเดาและคิด
5. ใช้นิ้วหรือดินสอชี้ตามแนวข้อความทีละคำ และกำหนดสายตาไว้ตรงจุดที่ชี้	5. กำหนดประโยคอ่านแบบกวาดสายตา
6. อ่านข้ามหัวข้อ	6. อ่านหัวข้อก่อนเสมอ
7. ขาดสมาธิ ใจลอย	7. ตั้งใจอ่าน คิดตลอดเวลา

(10) การบูรณาการการอ่านกับวิชาอื่น ๆ

แต่เดิมนั้น ในชีวิตคนไทยมีการ “อบรมสั่งสอน” มีการ “สอนหนังสือ” “เรียนหนังสือ” ไม่ต้องแยกแยะว่าเรียน “วิชา” นั้น ๆ เพราะถ้า “รู้หนังสือ” แล้วก็ถือว่าไปอ่านเอาเองได้ทุกเรื่องไป ทำมาหากิจได้ทั้งทางการอ่านและการเขียน แต่ต่อมา มีการแบ่งสรรพความรู้ออกเป็นวิชาๆ และก็มีการสอนหรือบอกวิชาแยกจากกัน ทำให้เกิดปัญหาว่าเด็กเรียนวิทยาศาสตร์เก่ง แต่เขียนหนังสือไม่เป็นภาษา หรือว่าเรียนวิชาคัตไทยมาก็จริง แต่จดคำบอกวิชาศีลธรรมแบบอ่านไม่ออก รวมไปถึงที่เรียนแล้วไม่เห็นว่าคุณค่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเมืองอย่างไร

ปัญหานี้ไม่ได้เกิดที่ประเทศไทยแห่งเดียวทั่วทุกแห่งในโลก รวมทั้งอารยประเทศอย่างสหรัฐอเมริกาด้วย มาบัดนี้ ประเทศต่าง ๆ ได้เห็นแล้วว่า การแยกสรรพความรู้เป็นวิชาๆ ให้เยาวชนเรียนนั้นมิใช่วิธีที่ถูกต้อง เพราะเหมือนกับเรียนโดยขัดแย้งกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่มีกำแพงกั้นชีวิตในด้านต่าง ๆ ออกจากกันเลย ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาสมัยใหม่จึงต้องกลับไปใช้วิถีธรรมชาติในการเรียนรู้ของมนุษย์ แล้วเรียกว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการว่า กล่าวคือ ให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของทุกวิชาให้นำความรู้ในวิชาต่าง ๆ มาประสานสัมพันธ์กัน มีประโยชน์ต่อกัน เปรียบกับการต่อภาพปริศนาให้สมบูรณ์

การบูรณาการการอ่านกับวิชาอื่นๆ จึงหมายความว่า การที่เห็นว่าการอ่านนั้นเป็น “ทักษะ” ซึ่งต้องนำไปใช้ในการอ่านและเรียนรู้วิชาใดๆ ทุกวิชา รวมทั้งใช้ในชีวิตนอกห้องเรียนด้วย ดังนั้น ครูอาจารย์ทุกคนจึงมีหน้าที่สอนการอ่าน ไม่ว่าจะได้อธิบายว่าสอนวิชาใด เพราะถ้าหากนักเรียนอ่านเรื่องราวในวิชานั้นไม่ได้ การเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นได้ยาก เป็นต้นว่า วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องอ่านโจทย์ออก วิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนก็ต้องเข้าใจสูตรอันซับซ้อน แม้วิชาทางคอมพิวเตอร์ ก็ต้องอาศัยการอ่าน ครูอาจารย์คงจะเคยพบเห็นปัญหาเส้นผมบังภูเขาประการหนึ่งกันมาแล้ว นั่นคือ นักเรียนอาจจะทำเลขหรือตอบคำถามข้อนั้นได้ แต่ทว่าเขายังเอื้อมอ่านโจทย์หรือคำถามไม่เข้าใจ

(11) ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนอ่านในระบบการศึกษา

ถ้านักการศึกษา ครูอาจารย์ และผู้เรียน เข้าใจธรรมชาติประโยชน์ของการที่เรารู้อ่านที่เรารู้อ่านที่เรารู้แล้วมีหน้าที่สอนหรือแนะนำการอ่านแล้ว เราก็จะบูรณาการการอ่านกับวิชาการต่างๆ ในทำนองเดียวกัน โดยถือหลักการสอนซึ่งสอดคล้องกับการวัดผลดังต่อไปนี้ แทนการยึดถือหลักการเดิมซึ่งไม่มีเหตุผล

หลักการเดิม	หลักการแบบบูรณาการ
1. การอ่านกับการศึกษาก็เหมือนกัน	1. การอ่านกับการศึกษานั้นต่างกัน การศึกษาเป็นกระบวนการการตรวจสอบว่าตนรู้-ไม่รู้อะไรบ้าง
2. เราอ่านทุกวิชาด้วยวิธีการเดียวกัน	2. การอ่านแต่ละวิชา แต่ละจุดประสงค์ จะมีวิธีการต่างกัน แต่ต้องมีพื้นฐานความพร้อมคล้ายคลึงกัน
3. ก่อนสอบจะท่องข้อความสำคัญๆ ในตำราที่ผู้สอนสั่งให้อ่าน	3. ต้องอ่านหนังสือหลายๆ เล่ม เพื่อให้ความรู้แตกฉาน และเพื่อให้การศึกษาเรื่องนั้นๆ สมบูรณ์ต้องอ่านและศึกษาสม่ำเสมอ
4. ใช้เวลาท่องหนังสือเท่าๆ กัน จะเข้าใจได้เท่าๆ กัน ในแต่ละวิชา	4. เนื้อหาและขอบเขตของแต่ละวิชาไม่เท่ากัน จึงต้องศึกษามากน้อย ตามลักษณะวิชานั้นๆ
5. คะแนนสอบเป็นตัววัดผลสัมฤทธิ์ ผู้เรียนได้คะแนนแล้วก็แล้วกัน ต่อไปก็สอนเรื่องใหม่ได้	5. คะแนนสอบเป็นตัวบ่งว่าผู้เรียนรู้-ไม่รู้เรื่องใดมากน้อยเพียงใด และคะแนนสอบถือเป็นข้อมูลสำหรับครูช่วยแก้ไขความบกพร่องในการอ่านและการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

บทสรุป

1. การอ่านเป็นกระบวนการ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ อันประกอบด้วย การส่งสารและการรับสาร
2. การคิดเป็นกระบวนการทางสมอง ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการสื่อสารทุกรูปลักษณะ
3. วัสดุการอ่านอาจแบ่งได้เป็น 8 ประเภทใหญ่ ๆ และปรากฏบนวัตถุชนิดต่าง ๆ
4. องค์ประกอบที่มีผลต่อการอ่าน (และคิด) ของบุคคล 13 ประการ ทำให้สมรรถภาพทางการอ่านของแต่ละคนไม่เท่ากัน
5. การกำจัดอุปสรรคในการอ่านมีหลายวิธี
6. ปัญหาการอ่านที่เรากล่าวถึงกันทุกวันนี้คือ อ่านไม่ออกและอ่านไม่เป็น
7. ตัวอย่างแนวทางการฝึกฝนการอ่านแก่ผู้เรียน
 - รู้จักผู้เรียน
 - หาวิธีการช่วยผู้เรียน
 - จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการอ่านให้สอดคล้องกับกระบวนการทางสมอง
8. การอ่าน 7 วิธี
9. การอ่านเร็ว
10. การอ่านเก่ง
11. การบูรณาการการอ่านกับวิชาอื่น ๆ
12. ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนอ่านในระบบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. (2528). การอ่านให้เก่ง พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : กระดาษสาและสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย.
- _____. (2526). “หน่วยที่ 9 การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1-15. หน้า 525-618. นนทบุรี : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2522). วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พจนานุกรมไทย. (2524). พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์. (2527). แบบสำรวจข้อบกพร่องในการอ่าน และหลักทั่วไปในการอ่านเฉพาะบุคคล. ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา).
- วิชาการ, กรม. (2524). ทักษะพัฒนา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุทัย ภิรมย์รัตน์ และ มานิต บุญประเสริฐ. (2527, กันยายน). “แบบสำรวจการอ่านอย่างง่าย.” วารสารการอ่าน. ของสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย. 1(2), 31-34.

Dechant, Emerald V. (1964). **Improving the Teaching of Reading**, New Jersey : Prentice Hall.

Gray William S. (1984). **On Their Own in Reading**. Chicago, Ill : Scott Foresman

Richaudeau, Francois, (1985, March). "The Reading Process in 6 Diagrams," **Journal of Reading**, International Reading Association, 28 (6).

Simpson, Michele L., and Sherrie L., Nist. (1984, December). "PLAE : A Model for Planning Successful Independent Learning," **Journal of reading**, International Reading Association, 28 (3).

